

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 2 (3638) ●

● ПЯТНІЦА, 26 ЛЮТАГА, 2021

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ё ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

**Памятны крыж
на Іркуцкай
зямлі**
Стар. 4

**Далёкі бераг
Івана Мележа**
Стар. 6

**Дзякуй вялікі,
Наталля
Пятроўна!**
Стар. 8

СВЕТАПОГЛЯД

Жывыя галіны беларускага дрэва

Актывісты беларускіх суполак замежжа паўдзельнічалі ў VI Усебеларускім народным сходзе, які праходзіў 11–12 лютага ў Мінску

Спрадвечная традыцыя, даставаная да сучаснасці, скіраваная ў будучыню. Гэткімі словамі, што расставілі хрона-арыенціры ў плыні Часу, можна вызначыць месца Народнага Веча ў жыцці Бацькаўшчыны. Бо як інакш акрэсліць глыбокі — эвалюцыйны! — сэнс таго, што эксперты называюць галоўнай грамадска-палітычнай падзеяй пяцігодкі? Двухдзённы форум сабраў 2700 чалавек з усёй краіны, было на ім амаль 2400 дэлегатаў і больш за 300 запрошаных.

На VI Усебеларускім народным сходзе выступае Прэзідэнт

“Нават за межамі Радзімы вы не перастаеце быць часткай беларускай сям’і”

Важна заўважыць, што сярод тых запрошаных на сход — і актывісты беларускай дыспары з розных краін: некаторых згадаем далей. У чарговы раз падкрэслена было тым самым на высокім — Усенародным! — узроўні: замежныя супляменнікі — гэта жывыя галіны вялікага беларускага дрэва, што раскінае крону далёка й за межы Бацькаўшчыны. Дарэчы, у такім сэнсавым кантэксце мы часам ужываем і словы: Беларускі Ма-

цярык. Ён, па сутнасці, неабсяжны, ён — усюды, дзе ёсць беларусы: а нас і за межамі Айчыны больш за 3 мільёны. Вядома ж, рознымі павязямі ўсе мы спалучаныя з Беларускім Дрэвам-Родам, хай сабе й не на зямлі продкаў жывём. Перафразуючы класіка, немагчыма жыць у беларускім славым полі ды ў той жа час рабіць выгляд, нібыта мы па-за ім.

Паказальна, што і ў выступленні Прэзідэнта быў яскравы пасыл непасрэдна ў адрас беларусаў замежжа. Прывядзем яго “з падыходам”, з кантэкстам — каб высветліць глыбінны сэнс:

“Мякка кажучы, дыпламатычна кажучы, мы перакананыя, што эскалацыя не выгодная нікому: ні Беларусі, ні ЕС, ні ЗША. Тым больш гэта не наш выбар. У нашых агульных інтарэсах вярнуцца да нармальнага палітычнага ўзаемадзеяння, паўнаважнага эканамічнага супрацоўніцтва. Заявы Еўрасаюза, ЗША, іншых заходніх краін аб падтрымцы суверэнітэту Беларусі, прычым яны кажуць тое пастаянна, мы, безумоўна, адзначаем. Мяркуем, эфект ад такіх заяў выявіцца ў доўгатэрміновым вымярэнні, а не ў плыні бягучых абвешчанняў і непаразуменняў. У кан-

тэксце апошніх падзей хацеў бы таксама звярнуцца да ўсіх аб’яднанняў беларусаў замежжа. Да кожнага, чые карані на беларускай зямлі. Калі вы яшчэ беларусы, калі вы памятаеце сваю маленькую радзіму, вы павінны разумець, што нават за межамі Радзімы не перастаеце быць часткай беларускай сям’і. Кожнае вашае слова, справа і нават пазіцыя прама ці ўскосна ўплывае на жыццё краіны. І гэтай краіне патрэбная падтрымка, у тым ліку пажадана і ваша, а не разбурэнне”.

Мяркую, многія з нашых чытачоў змаглі дзякуючы сучасным камунікацыйным сродкам чуць і бачыць усё тое, што адбывалася ў Палацы Рэспублікі. Ды й цяпер на розных інтэрнэт-рэсурсах ёсць матэрыялы УНС. Найбольшую ўвагу, безумоўна, па-ранейшаму прыцягвае глыбокае, гранічна шчырае, напоўненае важнай рознабаковай інфармацыяй ды развагамі пра будучы лёс Бацькаўшчыны выступленне Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі перад дэлегатамі ды ўдзельнікамі форуму — тэкст, відэа па спасылцы <https://president.gov.by/ru/>

events/shetoe-vsebelorusskoe-narodnoe-sobranie Кіраўнік дзяржавы з першых жа хвілін дакладу звярнуў увагу, што выступленні на сходзе трансляюцца ў прамым эфіры, і трансляцыю глядзяць мільёны людзей, у тым ліку й за межамі краіны. А цікавасць у свеце да падзеі была вялікая. Прэзідэнт папярэдзіў, што спачатку ягонь даклад быў крыху іншым — але ён адклаў яго ў бок, “шмат у чым зыходзячы з тых пытанняў, якія вы ўзнялі на дыялогавых пляцоўках і на выніковых рэгіянальных дыялогавых пляцоўках перад паездкай сюды. Калі хочаце, гэта ў нейкім сэнсе рэакцыя кіраўніцтва краіны і Кіраўніка дзяржавы на тыя прапановы, якія вы там выпрацавалі”. Так што, па сутнасці, гэта была размова Прэзідэнта з народам па самых надзённых пытаннях, і не толькі ў жыцці краіны. → **Стар. 3**

КНИЖНАЯ ВЫСТАВА

Люстэрка над дарогай жыцця

У нацыянальным выставачным цэнтры “БелЭкспа” прайшла 28-я Мінская міжнародная кніжная выстава-кірмаш. Прывітанне ўдзельнікам форуму накіраваў Прэзідэнт.

У выставе паўдзельнічала больш за 280 экспанентаў з 20 краін: Аўстрыі, Азербайджана, Арменіі, Беларусі, Венесуэлы, Германіі, Казахстана, Ірана, Кітая, Кыргызстана, Малдовы, Пакістана, Палестыны, Расіі, Сірыі, Таджыкістана, Туркменістана, Турцыі, Узбекістана, Украіны. Варта нагадаць, што ў розныя гады цэнтральным экспанентам Мінскай міжна-

роднай выставы-кірмаша становіліся Расія, Украіна, Ізраіль, Казахстан, Францыя, Германія, Венесуэла, КНР, Арменія, Вялікабрытанія, Сербія, ЗША. Сёння гэта ганаровае месца было прадастаўлена Садружнасці Незалежных Дзяржаў: СНД сёлета святкуе 30-годдзе.

У часе адкрыцця форуму першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Максім Рыжанкоў, вітаючы гасцей ды ўдзельнікаў, сказаў: “Сімвалічна, што цэнтральным экспанентам сёлета форуму выступае Садружнасць Незалежных Дзяржаў. У пару 30-годдзя гэтай аўтарытэтай міжнароднай арганізацыі Беларусь старшынявуе ў Садружнасці. Мінск заўсёды быў і застаецца прынцыповым прыхільнікам супольнасці ды ўсебаковай інтэграцыі на постсавецкай прасторы. Знакавыя выданні дзяржаў-удзельніц СНД,

прадстаўленыя на выставе, закліканы садзейнічаць умацаванню гуманітарных сувязяў нашых краін і народаў”.

На цэнтральнай пляцоўцы СНД наведнікі выставы маглі пазнаёміцца з кнігамі-ўладальнікамі Гран-пры міжнароднага конкурсу “Мастацтва кнігі” дзяржаў СНД за ўсе 17 гадоў правядзення. Беларускія кнігавыдаўцы сталі ўладальнікамі 164-х дыпламаў у розных намінацыях, з іх — 10-ці дыпламаў Гран-пры, і Беларусь застаецца лідарам. Міністр інфармацыі Беларусі Ігар Луцкі адзначыў, што конкурс “Мастацтва кнігі” — вельмі важнае гуманітарнае мерапрыемства, якое паяднувае людзей і краіны.

У анлайн-рэжыме прайшоў і традыцыйны міжнародны сімпозіум літаратараў “Пісьменнік і час”. Гэта, нагадаем, адметная пляцоўка для абмеркавання пытанняў місіі пісьменніка, ягонага ад-

На стэндзе Венесуэлы цёпла сустракалі гасцей

казнасці перад тварам новых выклікаў часу. “Літаратура заўсёды адлюстроўвае час, літаратура — гэта свайго роду люстэрка над вялікай дарогай жыцця, якое асэнсоўвае працэсы, што адбываюцца ў нашых краінах”, — адзначыў на сімпозіуме спецпрадстаўнік Прэзідэнта Расіі па міжнародным

культурным супрацоўніцтве Міхаіл Швыдкой.

Чатыры дні выставачны цэнтр на праспекце Пераможцаў прыцягваў кнігаманаў з усёй краіны. Прэзентацыі, творчыя сустрэчы прайшлі як у рэальным, так і ў віртуальным фармаце.

Ганна Лагун

ISSN 0439-3619

НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ ПРАЕКТЫ

Па дарозе да Коласа

Выдавецтва “Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі” — сапраўдны лідар на постсавецкай прасторы ў стварэнні персанальных энцыклапедый. Цяпер у стадыі абмеркавання новы цікавы праект.

Толькі што пабачыла свет персанальная энцыклапедыя “Уладзімір Караткевіч”, прымеркаваная да 90-годдзя з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры, аўтара неўміручых твораў “Каласы пад сярпом тваім”, “Дзікае паляванне караля Стаха”, “Чорны замак Альшанскі” ды іншых гістарычных раманаў і апавесцяў, а таксама й вершаў. А пачатак традыцыі — у 1986 годзе, калі пабачыла свет энцыклапедыя “Янка Купала”. Выдадзеная ў адным томе, яна стала асновай, фундаментам для трохтомнай персанальнай энцыклапедыі пра народнага песняра Беларусі, выдадзенай у 2017–2018 гадах. А яшчэ ж выйшлі энцыклапедыі “Францыск Ска-

ФОТА З АРХІВА ВЕРЫ МІЦКЕВІЧ

Якуб Колас, сыны Даніла і Юрка, жонка Марыя Дзмітрыеўна Міцкевіч. Мінск. 1924 г.

рына”, “Максім Багдановіч”.

Цяпер у энцыклапедычным выдавецтве краіны абмяркоўваецца пытанне пра выданне шасцітомнай персанальнай энцыклапедыі

“Якуб Колас”. Наперадзе — 140-годдзе з дня нараджэння народнага паэта Беларусі. Узровень літаратуразнаўства, тэксталогіі, мовазнаўства ды іншых навуковых дысцыплін у звязку з коласа-

знаўствам за XX — XXI стагоддзі дасягнуў небывалых вышынь. І зусім лагічна, калі яны будуць аформлены, падсумаваны ў такім ґрунтоўным выданні, як шматтомная персанальная энцыклапедыя.

Ужо на сённяшнім этапе слоўнік будучага выдання складае больш за 6000 пазіцый — назваў будучых артыкулаў. Праца і саміх энцыклапедыстаў, і навуковай акадэмічнай і ўніверсітэцкай грамадскасці, ініцыятывы краязнаўцаў, пісьменнікаў, безумоўна, яшчэ больш пашырыць гэтую прастору. А беларуская нацыянальная культура з часам атрымае ґрунтоўнае, і патрэбнае для сучаснасці й будучыні выданне.

Кастусь Лешніца

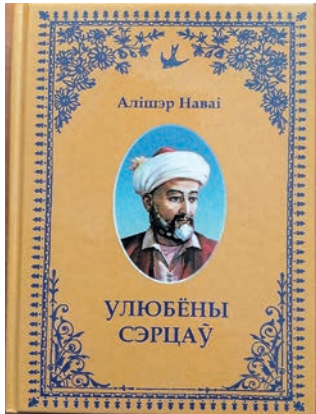
ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Паклон табе, Сонца з Усходу!

580-годдзе з дня нараджэння Алішэра Наваі адзначаецца і ў Беларусі

Юбілей вялікага асветніка-мудраца, паэта, дзяржаўнага дзеяча з Усходу Алішэра Наваі адзначаюць у школах, ВНУ, бібліятэках Беларусі. Дзеля таго распрацавана шырокая культурна-асветніцкая праграма з удзелам Пасольства Узбекістана. Спецыяльна да падзеі перастворана была на беларускую мову ўнікальная кніга Алішэра Наваі “Улюбёны сэрцаў”.

ўрачыстасць, прэзентацыя кнігі “Улюбёны сэрцаў”: знакамітай паэмы Алішэра Наваі. Пераклад зрабіў Дзмітрый Радкевіч, ураджэнец Ашмян, мусульманін па веравызнанні. За савецкім часам некаторыя творы Наваі пераставалі па-беларуску і паэт Васіль Жуковіч, далучыўся да перакладаў творчай спадчыны вялікага Наваі вядомы паэт Мікола Мятліцкі. Што да паэмы “Улюбёны сэрцаў”, створанай паэтам-суфіем напрыканцы зямнога жыцця, то гэта ве-

лей Алішэра Наваі знамянальная падзея для ўсёй Садружнасці, у якой паяднання краіны розных цывілізацыйных плыняў. Пра значэнне для ўзбекскага народа бяспечнай спадчыны Алішэра Наваі, шырокае святкаванне яго юбілею хараша гаварыў Даніяр Абідаў — доктар палітычных навук, саветнік узбекскага Пасольства. Ён, у прыватнасці, з гонарам за свой народ адзначыў, што ў апошнія гады праводзіцца маштабная работа па глыбокім вывучэнні творчасці Алішэра Наваі. Створаны Міжнародны грамадскі фонд яго імя, а ў адпаведнасці з Пастановай Прэзідэнта Узбекістана Шаўката Мірзіёева 580-годдзе паэта шырока адзначаецца ў краіне ды за мяжой.

Тут будзе да месца згадаць пра ґрунтоўнае інтэрв’ю Даніяра Таджыевіча “Мова воінаў стала мовай газеляў”, змешчанае ў часопісе “Беларусь. Belarus” (№ 11, 2019). У ім навуковец і дыпламат, які

сам рос пад уплывам духоўнай спадчыны султан-паэта, расказвае пра Алішэра Наваі як пра Сонца Нацыі. Так вобразна, з вялікай павагай называюць паэта, філосафа і дзяржаўнага дзеяча цюркамоўныя народы. А, як вядома, без сонца няма жыцця. Вось цяпер, можна сказаць, вялікае Сонца з Усходу сагравае ўсё мацней і беларускія сэрцы.

З вялікай цікавасцю было ўспрынята выступленне рэктара Ташкенцкага дзяржуніверсітэта ўзбекскай мовы й літаратуры: Шухрат Сіражыдзінаў — адзін з вядомых даследчыкаў творчасці Наваі. Выступалі таксама перакладчыкі кнігі Алішэра Наваі “Улюбёны сэрцаў” на беларускую мову, старшыня Савета імамаў Беларусі Дзмітрый Радкевіч, муфці Мусульманскага рэлігійнага аб’яднання ў Беларусі Абу-Бекір Шаба-новіч, паслы, пастаянныя прадстаўнікі краін Садружнасці.

Іван Іванаў

Выступае Дзмітрый Радкевіч

А 9 лютага супрацоўнікі Пасольства Узбекістана ў Беларусі, прадстаўнікі ўзбекскай дыяспары, беларускай творчай інтэлігенцыі ўсклалі кветкі да помніка Алішэру Наваі, устаноўленага ў Мінску.

Адным з месцаў, дзе ўшаноўваўся юбіляр, стаў Выканаўчы камітэт Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Там прайшла

лізарны сплаў духоўнасці, мудрасці. Можна сказаць: лютэрка жыццёвага досведу стваральніка, ягоны кодэкс гонару й маральнасці для моладзі. Прычым і сёння ў Алішэра Наваі ўсім нам ёсць многа чаму павучыцца.

У вітальным слове намеснік Старшыні ВК СНД Бекетжан Жумаханаў адзначыў, што юбі-

Адна з кніг, выдадзеных у Беларусі

ЗЕМЛЯКІ

Аўтографы, што сталі экспанатамі

У Лоеве, у Музеі бітвы за Днепр, працуе выстава, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Івана Шамякіна

Экспазіцыя “Іван Шамякін. Аўтограф у гісторыі” падрыхтавана да юбілею народнага пісьменніка Беларусі. З Музея бітвы за Днепр нам паведамілі: на ёй прадстаўлены выданні твораў юбіляра з аўтографамі, якія аўтар пакідаў на памяць жыхарам Лоева ды сваякам у часе сустрэч у райцэнтры.

Самы рарытэтны экспанат, які дэманструецца, гэта фотаздымак 1956 года з фондаў музея. Зроблены пасля сустрэчы пісьменнікаў, паэтаў з жыхарамі Лоева. Сустрэча, кажуць музейшчыкі, мела вялікі розгалас: лоеўская газета “Серп і молат” пісала тады, што раённы Дом культуры быў перапоўнены. Прыйшлі на сустрэчу аматары літаратуры, прыхільнікі творчасці пісьменнікаў. На фотаздымку — маладыя Міхась Калячынскі, Піліп Пястрак, Іван Шамякін, Мікола Нагнібеда і Анатоль Вялюгін.

Дэманструецца на выставе й рарытэтная кніга Івана Шамякіна “Апавяданні” (1952), падпісаная ветэрану вайны, лаяўцу Івану Германенку. Каштоўная калекцыя — выданні з шамякінскімі аўтографамі, зычэннямі да лоеўскіх сваякоў. Сямейныя павязі, дачыненні з Іванам Пятровічам былі ў іх вельмі цёплыя ды шчырыя. Нягледзячы на занятасць, пры кожнай магчымасці, пачынаючы з 1960-х гадоў, пісьменнік дараваў ім свае новавыдадзеныя кнігі. На выставе, у прыватнасці, бачым выданні “Сэрца на далоні” (1964), “Первый генерал” (1971), “Атланты і карыятыды” (1974, 1975) ды іншыя. Прадстаўлены цікавыя архіўныя матэрыялы з перыядычных выданняў, фотаздымкі, багаты ілюстрацыйны матэрыял.

Рыгор Гарэшка

ЛІТАРАТУРНЫ СВЕТ

На уйгурскай мове

Мост дружбы паміж беларскай і уйгурскай нацыянальнымі літаратурамі выбудоваецца не вельмі хутка, але досыць паслядоўна

У беларускім друку ў апошнія гады з інтэрв’ю выступілі уйгурскія літаратары з Казахстана: літаратуразнаўца, доктар філалагічных навук Алімжан Хамраеў і дзіцячы пісьменнік Авут Масімаў. У альманаху “Далягляды 2021” ёсць апавяданне Авута Масімава “Падарунак” у перакладзе на беларускую мову. На партале “Созвучие” папўняецца тэкстамі уйгурскіх пісьменнікаў старонка “Год уйгурскай літаратуры ў Беларусі”.

І ў Казахстане, Турцыі, дзе таксама выходзяць уйгурскія літаратурна-мастацкія выданні, друкуюцца пераклады твораў беларускіх пісьменнікаў. Вось і нядаўна турэцкі уйгурскі часопіс “Іздзініш” (дзясяты нумар за 2020 год) змясціў апавяданне Алеся Карлюкевіча, адрасаванае дзесям, у перакладзе Авута Масімава на уйгурскую мову. У перакладзе назва выдання гучыць так: “Шукальнік”. Часопіс выходзіць рознымі шрыфтамі: арабскім, на латыні, на кірыліцы. Апавяданне беларускага аўтара надрукавана ў часопісе з арабскім шрыфтам.

Нам удалося звязца з галоўным рэдактарам турэцкага уйгурскага часопіса “Іздзініш” Мура-там Архунам. “З дапамогай нашага паважанага калегі Авута Масімава мы з цікавасцю адкрываем дзіцячую літаратуру Беларусі, — сказаў ён. — Сё-лета ўжо заплававаны да друку творы Людмілы Рублеўскай і Кацярыны Хадасевіч-Лісавой — таксама ў перакладзе Авута Масімава. Спадзяюся, з часам выдадзім у Турцыі на уйгурскай мове анталогію беларускай дзіцячай літаратуры”.

І ў Беларусі новыя пераклады твораў уйгурскіх пісьменнікаў таксама ў хуткім часе з’явіцца — на старонках часопісаў “Вясёлка” і “Бярозка”.

Сяргей Шычко

СВЕТАПОГЛЯД

Жывыя галіны беларускага дрэва

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Удзельнікі УНС абмяркоўвалі як даклад, так і асноўныя палажэнні Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі на 2021–2025 гады, напярэкі грамадска-палітычнага развіцця краіны. 12 лютага прынятыя былі рэзалюцыя і зварот удзельнікаў VI Усебеларускага народнага сходу. Трохі пазней, 18 лютага, калі Аляксандр Лукашэнка сустракаўся з дзяржаўным сакратаром Саюзнай дзяржавы Рыгорам Рапотам і падзякаваў яму за ўдзел у форуме, той адразу адрэагаваў: “Гэта было вельмі цікава!”. Яшчэ навіна прагучала з вуснаў Прэзідэнта: розныя пытанні, якія закраналіся на УНС, плануецца абагульняць ды апублікаваць па асобных кірунках. “Мы хочам усе пытанні, якія падымаліся, абмяркоўваліся, надрукаваць у газеце й паказаць людзям: вось якія пытанні абмяркоўваліся. А іх там сотні. Канцэптуальныя рэчы падымаліся, важныя. А ёсць другарадныя, трэцярадныя. Усе апублікуем па напрамках”, — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Як бачым, канструктыўны дыялог улады з шырокімі коламі грамадскасці — прадаўжаецца.

Сустрэчы на Бацькаўшчыне

Напярэдадні падзеі ў калідорах мінскага Дома прэсы з’явіліся госці-беларусы з Масквы, запрошаныя для ўдзелу ва Усебеларускім народным сходзе. Гэта былі старшыня Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі Беларусі Расіі Сяргей Кандыбовіч, яго першая намесніца Аксана Солапава ды першы

Актывісты беларускіх суполак замежжа з Уладзімірам Макеем, міністрам замежных спраў Беларусі

намеснік старшыні — выканаўчы дырэктар ФНКА Беларусі Расіі Аляксандр Дарковіч. Госці-супляменнікі сустрэліся, гутарылі з Аляксандрам Карлюкевічам — дырэктарам і галоўным рэдактарам Выдавецкага дома “Звязда”. Актывісты дыяспары распаўялі пра тэмы праекты, якія рэалізуюцца беларускімі суполкамі ў Расіі. Былі намечаны напярэкі, перспектывы далейшай супрацы ФНКА Беларусі Расіі ды ВД “Звязда”. На партале аўтаноміі падаюцца матэрыялы з газеты “Звязда”: пра беларуска-расійскія дачыненні, лёсы расійскіх беларусаў, сумесныя праекты. На гэты раз журналісты пагутарылі з гасцямі — з кожным паасобку, падрыхтаваныя тэксты змешчаны на старонках “Звязды”. Мы з калегай Дар’яй Шлапаковай гутарылі з Героем Расіі Аляксандрам Дарковічам, ураджэнцам Давыд-Гарадка, свой тэкст я планую ў наступны нумар.

На партале ФНКА Беларусі Расіі пададзены здымкі, паведамленні пра іншыя су-

стрэчы маскоўскіх гасцей-супляменнікаў у Мінску: з Міністрам інфармацыі Ігарам Луцкім ды яго намеснікам Ігарам Бузоўскім, рэктарам Беларускага дзяржуніверсітэта культуры й мастацтваў Наталіяй Карчэўскай. У сустрэчы з Паслом Расіі ў Беларусі Дмітрыем Мезенцавым паўдзельнічаў і пісьменнік Валерый Казакоў: ён раней ўзначальваў ФНКА Беларусі Расіі. А сустрэча з Упаўнаважаным па справах рэлігій ды нацыянальнасцяў Аляксандрам Румакам прайшла з удзелам Аляксандра Білыка, які раней сам ўзначальваў гэтую дзяржструктуру, а сёння прастаўляе савет ФНКА Беларусі Расіі ў Беларусі.

У іншы дзень, 12 лютага, на сустрэчу з Упаўнаважаным, супрацоўнікамі апарата ды кіраўніцай аддзела па працы з нацыянальна-культурнымі грамадскімі аб’яднаннямі, суполкамі беларусаў замежжа Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Анастасіяй Дрозд прый-

шлі ўдзельніцы Усебеларускага народнага сходу з чатырох краін. Гэта былі старшыня Саюза беларусаў Латвіі ды Рыжскага беларускага таварыства “Прамень”, сябар Кансультацыйнага камітэта прадстаўнікоў грамадскіх арганізацый нацменшасцяў пры Мінікультуры Латвіі Алёна Лазарава, кіраўніца нарвскага Беларускага таварыства “Сябры” (Эстонія) і сябар Кансультацыйнага савета па справах беларусаў замежжа пры МЗС Беларусі Людміла Аннус, кіраўніца Беларускага нацыянальна-культурнага таварыства “Сябры” з Чарнігава (Украіна) Галіна Варажбіт і кіраўніца Культурна-асветніцкага аб’яднання беларусаў у Іарданіі Аксана Чамеза. У часе такіх сустрэч паднаўляліся даўнія павязі замежных беларусаў з арганізацыямі, людзьмі на Бацькаўшчыне, вялася размовы пра зробленае, вызначаліся перспектывыя кірункі супрацы. А новы Упаўнаважаны па справах рэлігій ды нацыянальнасцяў Аляксандр Румак меў магчымасць адчуць настрой актывістаў дыяспары, выслухаць іх прапановы, меркаванні.

Усеўкраінскі саюз беларусаў накіраваў Пасланне дэлегатам і гасцям VI Усебеларускага народнага сходу — за подпісам кіраўніка суполкі Пятра Лайшава. Тэкст дасланы ў рэдакцыю, і разам з ім — Удзячнасць мне ад генерал-маёра: “за шматгадовую дапамогу й падтрымку прадстаўнікоў беларускай дыяспары ва Украіне”. Рады разам з вамі ды вашымі паплечнікамі служыць Бацькаўшчыне, паважаны Пётр Уладзіміравіч! Галіна Варажбіт, не маючы часу наведаць рэдакцыю, камандзіравала да нас мужа свайго, Анатоля, з украінскімі сувенірамі — у знак удзячнасці за плённую супрацу. Дзякуем, сябры! А спадарыня Аксана Чамеза, прыехаўшы з Іарданіі, у напружаным графіку сустрэч знайшла магчымасць наведаць рэдакцыю, пагутарыла і з Аляксандрам Карлюкевічам. Мяркую, такія кантакты ўдзельнікаў Усебеларускага народнага сходу толькі ўмацоўваюць нашае адзінства ды адчуванне, што ўсе мы — жывыя галіны аднаго Беларускага Дрэва.

Іван Ждановіч

Сустрэча ўдзельніц УНС з Упаўнаважаным па справах рэлігій ды нацыянальнасцяў Аляксандрам Румакам

ДЗЯРЖАЎНЫ ІНТАРЭС

3 розных людзей — адзіны народ

На калегіі апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій ды нацыянальнасцяў падвялі вынікі працы за год мінулы, акрэслілі напрамкі дзейнасці ў Год народнага адзінства

Дзейнасць гэтай дзяржструктуры, як вядома, цесным чынам спалучана як з інтэрасамі беларусаў замежжа, так і з жыццём прадстаўнікоў розных нацыянальнасцяў у Беларусі. У Год народнага адзінства, мяркуючы, будуць цікавыя сумесныя праекты, вартыя ўвагі прэсы. А некаторыя актывісты дыяспары, якія былі запрошаныя на Усебеларускі народны сход, мелі магчымасць сустрэцца з новым Упаўнаважаным — Аляксандрам Румакам. Выступаючы ж 18 лютага на калегіі, ён адзначыў: падтрыманне ў грамадстве атмасферы талерантнасці ды ўзаемнай павагі, недапушчэнне любых праяў дыскрымінацыі па рэлігійных, нацыянальных прыкметах і звязанай з імі нецярпімасці застаецца прыярытэтным напрамкам дзяржаўнай палітыкі ў этнаканфесійнай сферы.

На калегіі падвялі вынікі работы за мінулы год дзяржорганаў па справах рэлігій ды нацы-

янальнасцяў. Апошнія працавалі ў межах Праграмы развіцця канфесійнай сферы, нацыянальных дачыненняў і супрацоўніцтва з суайчыннікамі за мяжой, зацверджанай на 2016–2020 гады. Тэрмін яе дзеяння закончыўся, таму абмеркаваны праект аналагічнай праграмы на пяцігодку, сфармуляваныя задачы на 2021 год. А працы ў службоўцаў з гэтай сферы нямала. На калегіі адзначалася: у Беларусі на 1 студзеня былі афіцыйна зарэгістраваныя 205 грамадскіх аб’яднанняў ды іх аргструктур 25-і нацыянальных супольнасцяў, а таксама 25-і рэлігійных канфесій ды напрам-

каў. Дзейнічае ў краіне 3569 рэлігійных структур: 3395 суполак і 174 арганізацыі, якія маюць агульнаканфесійнае значэнне. У іх ліку — 49 рэлігійных аб’яднанняў, 37 місій, 44 манастыры, 16 брацтваў і 10 сястрынстваў, 18 духоўных навучальных устаноў. На тэрыторыі Беларусі дзейнічаюць 2783 культывыя будынкі розных канфесій, 205 узводзяцца. Дарэчы, многім з тых рэлігійных і нацыянальна-культурных грамадскіх арганізацый летась органы дзяржкіравання дапамагалі вырашаць сацыяльна-значныя пытанні. Пры тым строга выконваліся Канстыту-

цыя Беларусі, заканадаўства аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыях, аб нацыянальных меншасцях, вырашаліся задачы, вызначаныя Кіраўніком дзяржавы і Урадам.

Як знакавая падзея 2020 года на калегіі згадваўся патрыятычны праект “У славу Агульнай Перамогі”. Дарэчы, і наша газета пра яго рэалізацыю не раз пісала. Многія чытачы ведаюць, што 8 мая ў Храме-помніку ў гонар Усіх Святых і ў памяць аб ахвярах, якія выратаванню Айчыны нашай паслужылі, з удзелам Кіраўніка дзяржавы й прадстаўнікоў рэлігійных канфесій прайшла цырымонія закладкі капсул з зямлёй, узятай у месцах воінскай славы ды гібелі мірнага насельніцтва, з гарадоў-герояў краін былога СССР і замежных дзяржаў.

Значны грамадскі рэзананс у Беларусі мелі ўрачыстасці, прысвечаныя святкаванню 550-годдзя здарожжя чудатворнай Жыровіцкай іконы Божай Маці ды 500-годдзя з часу заснавання Свята-Успенскага Жыровіцкага стаўрапігійнага мужчынскага манастыра (Слонімскі раён, Гродзеншчына). Святочныя імпрэзы праведзены

былі ў два этапы: 20 мая прайшло набажэнства, 2 кастрычніка — асвячэнне помніка ў гонар Серафіма Жыровіцкага й званоў часовай званіцы, закладка каменя на месцы будучай званіцы.

Летась былі рэалізаваны й многія мерапрыемствы падпраграмы “Беларусы ў свеце” Дзяржпраграмы “Культура Беларусі” на 2016–2020 гады. Дзякуючы праекту Упаўнаважанага “Адміністрацыйны рэгіён Беларусі — арганізацыя суайчыннікаў за мяжой” пашыраецца такія важная супраца і ў чарговы раз былі ўручаны дыпломы тым, хто найбольш плённа ў гэтым кірунку працуе: 16 рэгіёнам Беларусі ды розным арганізацыям суайчыннікаў за мяжой. І сёлета структуры, прадстаўнікі апарата Упаўнаважанага прадоўжаць супрацу з рэлігійнымі арганізацыямі, нацыянальна-культурнымі грамадскімі аб’яднаннямі ды суполкамі суайчыннікаў за мяжой. І беларусам замежжа варты памятаць пра тое ў сваёй дзейнасці.

Напрыканцы ўдзельнікі калегіі знаёміліся з фотавыявамі “Беларусь шматнацыянальная”, што экспануецца ў офісе апарата Упаўнаважанага.

Ганна Лагун

Урачыстая цырымонія, што праходзіла 8 мая 2020 года ў крыпце Храма-помніка ў гонар Усіх Святых

Памятны крыж на Іркуцкай зямлі

На месцы вёскі Белая Падзь, прыкладна за 250 кіламетраў ад Іркуцка ў бок Саян, ушанавалі памяць пра супляменнікаў, якія на пачатку мінулага стагоддзя асвойвалі Сібір

З Беларусі я родам. І памяць мая зберагае, як і ў нашы палескія мясціны дакаціўся гул вайны, і песні партызанскія, і радасць Перамогі на тварах аднавяскоўцаў. А потым жыццё раскідала нас, маладых, на прасторах былой Краіны Саветаў: ад Гомеля да Іркуцка і нават на Камчатку.

(Чаму раскідала? У перапісцы з аўтарам высветлілі, што яго родную вёску Хвойнае (цяпер Гомельская, а раней Палеская вобласць, Хойніцкі раён) у вайну спалілі карнікі. Пра тое, дарэчы, ёсць весткі на сайце “Белорусские деревни, сожженные в годы Великой Отечественной войны” <http://db.narb.by/search/4897> Паведамляецца, што ў чэрвені 1943-га там былі спалены ўсё 109 хат, забіта 17 вяскоўцаў. Вёска пасля вайны адраділася. Цяпер Хвойнае ўваходзіць у Алексіцкі сельсавет, цэнтр яго — у вёсцы Глінішча: той самай, дзе 100 гадоў таму, 8 лютага 1921 года, нарадзіўся народны пісьменнік Беларусі Іван Мележ. “Бацька мой — беларус, маці — украінка, бабуля літоўкай была. Да таго ж у бацькавым радаводзе былі й польскія карані, ну а я — чыстакроўны беларус”, — паведаміў нам Васіль Станіслававіч. Ён у 1961-м закончыў Тульскі механічны інстытут, па размеркаванні паехаў працаваць у Сібір, а бацькі жылі ў Хойніках: “Маці з бацькам былі вядомыя людзі, удзельнікі партызанскага руху ў раёне: сувязныя атрада імя Суворава”. — Рэд.)

Калі ў Беларусі аб’явілі Год малой Радзімы, то і мы, беларусы ў Прыбайкалі, пачалі думаць: як нам аддаць даніну павагі той роднай для беларусаў зямлі, на якой у Сібіры жылі нашы супляменнікі? Бо не сакрэт: і цяпер тут вельмі шмат нашчадкаў беларускіх сялян, якія больш за 100 гадоў таму рассяліліся ў Прысаянні — ад Тайшэта да Іркуцка. І ўвогуле ў Іркуцкай вобласці ёсць шмат прыкладаў беларускага ўплыву на гісторыю засялення Сібіры, на сялянскія народныя звычэй, культуру земляробства. Скажам, у Кнізе рэкордаў Іркуцкай вобласці сярод шматлікіх дасягненняў адзначана й незвычайная, моцная сялянска-фермерская гаспадарка Юрыя Цюкава ў сяле Кілім Тулунскага раёна. Слова “кілім” для рускіх — незразумелае, а беларусы даўно так называюць, падказвае слоўнік, шарскія бязворсавы дыван ручной работы. Карацей — наша назва, беларуская!

Гісторыя сібірска-беларускага Кіліма пачалася ў 1905–1906 гады, яго заснавалі перасяленцы з Магілёўскай губерні. Сярод іх быў Кірыла Рыгоравіч Цюкаў. 3 жанкай ды дзевяціцю дзецьмі, якія падраслі, асвойваў ён тайговую зямлю. Так і быў закладзены пачатак сібірскай беларускай дынастыі, ды й адно з першых паселішчаў мінулага стагоддзя ў тых мясцінах. Сяло цяпер паўнацэнна невялікае, але ж гаспадарка Юрыя Цюкава незвычайная. Ёсць у ёй табун сібірскіх коней, кароў, мангольскіх быкоў — больш

ВАСІЛЬ РАКІТА

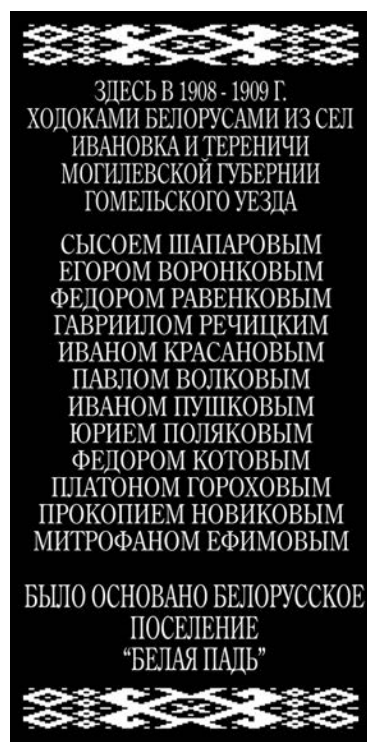
Удзельнікі ўрачыстасці ля крыжа, знака памяці ў гонар зніклай беларускай вёскі Белая Падзь. 28.08.2019 г.

за шэсць сотняў. Ёсць ласіная ферма. З Алтая завезлі паўтара дзясятка маралаў, разводзяць у абгароджаных угоддзях дзікоў. Запрудзілі рэчку ў Кіліме ды зарыбілі сажалкі — разводзяць сазана, карпа і нават стронгу. Ну не сяло, а сапраўды кветкава-тайговы дыван! І не толькі ў Тулунскім раёне — па ўсёй велізарнай Сібіры, ля Саян ад Тайшэта да Байкала з часоў сталыпінскай рэформы жывуць тысячы нашчадкаў сялян-перасяленцаў з Магілёўскай губерні, Гомельскага павета, з Прыдняпроўя, берагоў Сажа й Прыпяці.

Нас, беларусаў, у Сібіры й не злічыць, бо нават і перапіс насельніцтва не дае поўную карціну. Як ты зафіксуеш беларускі дух ці гутарку нашу, ці глыбокую памяць продкаў пра родны край? Многія беларусы з тайговых Саян аніколі й не былі ў Беларусі. Слова беларускія толькі зрэдку ўжываюць — але ж лічаць сябе сапраўднымі беларусамі. То й задумаліся мы: як можна праявіць беларускасць у Сібіры, калі ў Беларусі — Год малой Радзімы? Помніцца, калі Аляксандр Лукашэнка год аб’яўляў, то казаў пра ўласную ініцыятыву кожнага. І мы, нашчадкі перасяленцаў ды тыя беларусы, хто пазней сталі сібіракамі, з горада Чаромхава й бліжэйшых гарадоў і райцэнтраў, вырашылі ўшанаваць памяць супляменнікаў на зямлі сібірскай.

У прыгожай тайговай мясцовасці, кіламетраў за 230–250 ад Іркуцка ў бок Саян, дзе сыходзяцца межы Аларскага, Заларынскага й Чаромхаўскага раёнаў, у маляўнічым месцы побач з ручаём Індон, у 1908–09 гадах узнікла беларуская вёска Белая Падзь. Заснавалі яе, па вялікім рахунку, сялянскія грамады й хадакі з вёсак Іванаўкі ды Цярэнічы Магілёўскай губерні, Гомельскага павета. (Цяпер Цярэнічы — гэта цэнтр Цярэніцкага сельсавета ў Гомельскім раёне, і ў тым жа сельсавеце Іванаўка. “Вёскі, з якіх некалі падаліся ў Сібір нашы супляменнікі, цяпер жывуць і працывітаюць, — пільмачыў Васіль Ракіта. — Я быў там у 2010-м, і дамовіліся мы з тамтэйшымі людзьмі пра кантакты, але ж не склалася”. —

Рэд.) Сяляне супольна, талакою асвойвалі тайговыя землі. Спачатку былі ў іх зямлянікі, затым усе збудавалі сабе хаты, засеялі палеткі, сабралі першыя багаты ўраджай. Там павялічваліся, мацнелі беларускія сем’і. Беларусы ў Белай Падзі перажылі ў свой час ліхалецці грамадзянскай, Вялікай Айчыннай войнаў — ды не перажыла сама вёска бяздумных вясковых рэформаў у 60–70-я гады. Так сталася, што калгасную Белую Падзь у поўным росквіце (жыло ў вёсцы каля 80 сялянскіх сем’яў), з беларускай мовай ды ладам

жыцця, прызналі неперспектыўнай. І што жыхары яе падлягаюць перасяленню. Няўцям было рэфарматарам, што разам з вёскай яны рассялі там і беларускі дух, мову, норавы, багатую побытавую культуру. Вяскоўцаў рассялілі ў бліжэйшыя вёскі, некаторыя сціплыя, працавітыя сяляне, носьбіты генаў і духу беларускага, сталі жыхарамі гарадоў Чаромхава й Свірска.

І хоць не стала вёскі, але ж па сёння жывая ў нашых мясцінах памяць пра душэўных, працавітых супляменнікаў з Белай Падзі. Жывая — у тым ліку й дзякуючы дзейнасці беларускіх грамадскіх арганізацый згаданых гарадоў. Актывісты гэтых

суполак, прадстаўнікі даўніх сялянскіх абшчын заларэй ды аларцаў (а гэта нашчадкі казакоў) і бурацкіх паселішчаў вырашылі разам узвесці Знак памяці ў гонар зніклай беларускай вёскі, ды і ў цэлым у памяць пра ўсіх перасяленцаў, што апынуліся ў Сібіры. На месцы былога паселішча вырашана было ўсталяваць на жалезабетонным падмурку праваслаўны сімвал — крыж. Памяці й Жыцця. Велічны, шасціматровы, зроблены з векавой лістоўніцы. Ды не проста ўсталяваць крыж нам хацелася, але й правесці краязнаўчыя вышукі, надаць акцыі асветніцкі, творчы характар. У прыватнасці, устанавіць і мемарыяльную дошку з прозвішчамі першых хадакоў Белай Падзі.

Нас натхнялі, падахвочвалі да працы нашчадкі тых “першых” беларусаў — а гэта цяпер кіраўнікі прадпрыемстваў і арганізацый, грамадскія дзеячы, людзі розных нацыянальнасцяў. З удзелам школьнікаў, педагогаў была праведзена міжмуниципальная краязнаўчая канферэнцыя “Через века, через года — помните!”. Прысвечана яна была ў асноўным беларускім пасяленцам пачатку XX стагоддзя. А летась у канцы мая, калі расцвітае ва ўсёй красе ў нашых краях прыгажуня-чаромха, маладыя людзі прывялі ў парадак месцы пахавання былых пасяленцаў. Высока на магутнай векавой сасне — каб не дасталі вандалы — замацавалі мемарыяльную дошку з беларускім арнамантам, надпісам “Место захоронения ходоков — белорусских крестьян, основателей села Белая Падь в 1908–09 годах”.

Грамадскія актывісты ўлетку 2019-га нямала папрацавалі на месцы былой тайговай вёскі беларусаў: майстравалі, усталявалі на падмурак памятны знак. І адкрылі яго ў канцы жніўня — у часе ўрачыстага сходу

Ад рэдакцыі. Усім, хто цікавіцца лёсамі беларусаў з былых вайскоўцаў Арміі Андэрс, якія былі сасланыя ў Іркуцкую вобласць у 1951 годзе, можна звяртацца па інфармацыю да Васіля Ракіты. Пра тыя падзеі ён падрабязна піша ў сваёй кнізе “Монте-Кассино — Черемхово”, якая пабачыла свет у 2018 годзе. Мы згадвалі пра гэтае каштоўнае выданне ў нашай газеце (гл. “Выжыць. І жыць!” — ГР, 28.04.2019).

беларусаў ды людзей іншых нацыянальнасцяў. Гэта была міжмуниципальная імпрэза “Дзень памяці хадакоў і перасяленцаў з сялянскіх сем’яў”. На месцы Белай Падзі, на ўзгорку, дзе раней стаяла школа, у атачэнні магутных соснаў і кедраў на моцным падмурку цяпер стаіць праваслаўны крыж. Там ён сімвалізуе памяць сібірскіх беларусаў пра нашу малую радзіму. А на мемарыяльнай дошцы ўнізе такі надпіс: “Здесь в 1908–1909 годах ходоками-белорусами из сел Ивановка и Тереничи Могилевской губернии, Гомельского уезда Сысоем Шапаровым, Егором Воронковым, Федором Равенковым, Гавриилом Речицким, Иваном Красановым, Павлом Волковым, Иваном Пушкиным, Юрием Поляковым, Федором Котовым, Платоном Гороховым, Прокопием Новиковым, Митрофаном Ефимовым было основано белорусское поселение Белая Падь”.

Шмат розных помнікаў у Сібіры. Цяпер ёсць на бязмежных яе прасторах і гэты: у памяць пра беларускіх ды іншых сялян, якія здзейснілі сапраўдны подзвіг па асваенні Сібіры на пачатку XX стагоддзя, па умацаванні магутнасці Расіі. Нашы супляменнікі, варта пра тое ўсім памятаць, былі ў складзе знакамітых сібірскіх дывізій, што адстаялі Маскву зімой 1941-га. Беларусы Сібіры прыўнеслі свае лепшыя якасці ў фэнамен пад назвай сібірскі характар, далучылі да велізарнага культурна-духоўнага Беларускага Мацерыка новыя прасторы. У суровых умовах выявілі раней прыхаваныя рысы беларускага менталітэту й характара, загартавалі ў змаганні за жыццё й лепшую долю нязломны беларускі дух, раскрылі патаемныя скарбы вялікай беларускай душы. І праз стагоддзі, праз гады — пра тое варта памятаць і ў Беларусі.

У той тужліва-светлы дзень напрыканцы жніўня 2019-га ва ўдзячных гасцей Белай Падзі знайшлося часу і для ўспамінаў пра сваю малую радзіму, пра нашу любімую Бацькаўшчыну-Беларусь. Мы цёпла згадвалі родную зямлю Гомельшчыны. А расставаліся беларусы, татары, рускія, бураты — толькі пад вечар. З пачуццём выкананага абавязку перад продкамі, з лёгкай тугою пра далёкі, родны бераг беларускі.

Васіль Ракіта, старшыня рады мясцовай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Белорусы Черемхово” Іркуцкая вобласць

ЮБІЛЕЙ

У Самары — “Белая Русь”

Адна з беларускіх суполак Самары адзначыла 5-гадовы юбілей

Пра тое напісаў нам у рэдакцыю сам Алег Ксяндзоў, стваральнік і кіраўнік Самарскай рэгіянальнай грамадскай арганізацыі па захаванні ды развіцці самабытнасці беларускага народа “Белая Русь”. Алег Аляксандравіч мае беларускія родавыя карані, ён афіцэр запасу (з 1994 года палкоўнік), а нарадзіўся 6 лютага 1955 года ў Дрэздэне (ГДР), у сям’і вайскоўца. Заканчваў школу ў Мінску, потым — Кастрамское Вышэйшае ваеннае каманднае вучылішча хімічнай абароны (1976). Месцамі службы яго былі як Беларусь, так і Венгрыя. У 1987-м Алег Ксяндзоў закончыў з адзнакай Ваенную акадэмію хімабароны, а ў часе навучання ў 1986-м удзельнічаў у ліквідацыі аварыі на Чарнобыльскай АЭС. З 1987-га служыў у Куйбышаве (цяпер Самара), з 1992 па 2002 год — у Прыволжскім рэгіянальным цэнтры (ПРЦ) МНС Расіі, прычым сем апошніх гадоў — першым намеснікам начальніка ПРЦ.

Раней мы пісалі, што ў актыве суполкі, якая зарэгістравана была 4 снежня 2015 года, ёсць таксама іншыя былыя вайскоўцы. Напрыклад, Сяргей Валашчык, які родам з вёскі Гошчава Івацэвіцкага раёна Брэстчыны. Алег Аляксандравіч на гэты раз удакладняе: на 90 працэнтаў заснавальнікамі суполкі “Белая Русь” былі афіцэры запасу, якія заканчвалі службу ў Самары ды засталіся там жыць. Трохі больш пра тое гл.: “Калі ласка ў нашу хату!” — ГР, 6.12.2017.

З допісу ў рэдакцыю вынікае: суполка надае вялікую ўвагу вывучэнню, захаванню і развіццю нацыянальнай са-

мабытнасці, культурна-гістарычных традыцый беларускага народа. Ёсць праекты, якія прадаўжаюць у сённяшнім часе традыцыі продкаў, спрыяюць умацаванню міжнацыянальнай згоды ў Самарскай вобласці. Так што суполка знайшла сваё месца ў грамадскім жыцці: з 2016 года ўваходзіць у Саюз народаў Самарскай вобласці, з 2018-га заключаны дагавор аб супрацы з абласным Домам дружбы народаў. “Устаноўлены цесныя кантакты, наладжана ўзаема-

суполкі, найперш Алега Ксяндзова ў стварэнні этнакультурнага комплексу “Парк дружбы народаў”. Пра тое ж мы пісалі не раз. Праект рэалізуецца па ініцыятыве рэгіянальнай грамадскай арганізацыі “Саюз народаў Самарскай вобласці”, гэта больш за 20 нацыянальных падворкаў. Пачалося будаўніцтва ў 2016-м у самарскім Эко-Граде “Волгарь”, і актывісты суполкі “Белая Русь” правялі старадаўні беларускі абрад закладкі падмурка будучае хаты.

і даў высокую ацэнку праекту, спрыяў яго рэалізацыі. Ды і з рэдакцыі нашай, згадвае Алег Ксяндзоў, даходзілі спасылкі на публікацыі ў нэце пра дойлідства, побыт беларусаў, нашы звычаі.

З 2017 года суполка “Белая Русь” удзельнічае ў абласным Фестывалі дружбы славянскіх народаў. Цяпер створана й паўняецца выстава кніг, фотальбомаў, прадметаў побыту беларусаў — яе можна бачыць на розных імпрэзах як супол-

лам гурта. Сёлета, на жаль, з-за каранціну такі канцэрт адмянілі. У актыве суполкі — сумеснае з вяскоўцамі свята Дажынкi: яго праводзіць у Новой Дзевне Чырвонаармейскага раёна, і тое было ўжо двойчы.

Яшчэ адна важная справа, якую ўзялі на сябе актывісты “Белай Русі”: праца з ветэранамі. У лістападзе 2019-га яны ўручалі медалі “75 гадоў вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў” ветэранам вайны з Ленінскага раёна Самары, якія ўдзельнічалі ў вызваленні Беларусі. Ад імя кіраўніцтва Беларусі медалі ўручаў палкоўнік запасу Алег Ксяндзоў. Пра тое газета пісала: “Беларускія медалі — ветэранам з Самары”. Да таго ж беларуская суполка далучана да дзейнасці Дома дружбы народаў, Саюза народаў Самарскай вобласці, адладзіла кантакты з іншымі нацыянальна-культурнымі арганізацыямі.

У 2020 годзе суполка “Белая Русь” паспяхова паўдзельнічала ў конкурсе “Культура”, які штогод праводзіць Мінікультуры Беларусі. Дзейнасць суполкі адзначана дыпламам, каштоўным падарункам. Гурт “Белая Русь” мае й досвед удзелу ў 47-м інтэрактыўным міжнародным Грушыньскім фестывалі ды 10-м міжнародным Грушыньскім інтэрнэт-конкурсе ў намінацыі “ансамблі”. Напрыканцы 2020-га суполцы споўнілася 5 гадоў, але з-за каранавіруснай пандэміі ў рэгіёне адменены ўсе масавыя мерапрыемствы, і сабрацца разам сябры суполкі не змаглі. Алег Ксяндзоў паведамляе, што змясціў артыкул пра 5-гадовы шлях суполкі на сайце Дома дружбы народаў ды Саюза народаў Самарскай вобласці. Алег Аляксандравіч падрыхтаваў і відэафільм да юбілея: ёсць у інтэрнэце https://vk.com/video262238973_456239092.

Іван Ждановіч

Актывісты “Белай Русі” з сябрамі на сцэне самарскага Дома дружбы народаў. 4 снежня 2018 года. Тады адзначалася 3-годдзе суполкі.

дзеянне з Пасольствам Беларусі ў Расіі, яго аддзяленнем ва Уфе, — піша Алег Ксяндзоў. — Ёсць супраца з ФНКА Беларусі ў Расіі, Маскоўскім клубам беларусаў, беларускім Рэспубліканскім цэнтрам нацыянальнай культуры (РЦНК), рэдакцыяй газеты “Голас Радзімы”, Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміяй “Нёман” з Тальяці.

Знакавая справа “Белай Русі” ад часу заснавання — удзел

Дарэчы, у стварэнні адметнага нацыянальнага інтэр’еру беларускага падворка і Беларусь аказвае дзейсную дапамогу. Напрыклад, Мінікультуры Беларусі па даручэнні Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі на адрас “Белай Русі” накіравала пасылку з прадметамі побыту беларусаў: больш за 50 розных найменняў. У 2018-м падворак наведаў Пётр Балтруковіч — ён кіраваў тады Уфімскім аддзяленнем Пасольства Беларусі ў Расіі. У 2019-м у “Беларускай хаце” сустрэкалі старэйшага дарадцу, кіраўніка Дзелавага і культурнага комплексу Пасольства Беларусі ў Расіі Васіля Чэрніка. Ганаровы госць знаёміўся з ходам работ

кі, так і Дома дружбы народаў. Суполка штогод удзельнічае ў святочных імпрэзах у Дзень дружбы народаў (летась адзначыўся шосты раз), які заснаваны Урадам вобласці. У 2017-м быў створаны гурт беларускай песні “Белая Русь” (заснавала і кіруе ім Зоя Ксяндзова) — ён дэбютаваў 25 лістапада на міжнацыянальным гарадскім свяце “Единая семья”. Цяпер гурт удзельнічае ва ўсіх імпрэзах суполкі. У снежні 2018-га выступаў на святочнай імпрэзе з нагоды 3-годдзя суполкі. У 2019, 2020 гадах да Дня абаронцаў Айчыны “Белая Русь” арганізавала і правяла ў Доме дружбы народаў святочныя канцэрты — таксама з удзе-

Дарэчы. Алег Ксяндзоў паведаміў, што ў гонар 30-годдзя МНС Расіі ў снежні 2020 года пастановай губернатара Самарскай вобласці Дзмітрыя Азарава яму прысвоена ганаровае званне “Заслужаны выратавальнік Самарскай вобласці”. Віншуем, Алег Аляксандравіч!

ВЕЧАРЫНА

Беларуская традыцыя ў Нальчыку

У Фондзе культуры Кабардзіна-Балкарскай Рэспублікі ў чарговы раз прайшла сяброўская вечарына, якую зладзілі тамтэйшыя беларусы

Сістэмнасць у працы — вось тое, што ўласціва шэрагу беларускіх суполак у замежжы, досвед якіх мы імкнемся пашыраць. Не сакрэт: можна стварыць суполку ды ўспамінаць пра яе раз на год, ці й радзей. А вось у календары Кабардзіна-Балкарскага грамадскага руху “За яднанне — «Сябры»” ёсць традыцыі, даты, якія ім ніяк не абыйсці. Вось і нядаўна кіраўнік суполкі Павел Сідарук паведаміў нам: у чарговы раз прайшла імпрэза “«Сябры» збіраюць сяброў”, якую ён з сябрамі, актывістамі руху традыцыйна ладзіць у офісе Фонда культуры КБР. Даслаў і спасылку на публікацыю карэспандэнта РІА “Кабардыно-Балкарыя” пра падзею ў інтэрнэце, на прыгожы фотаздымак у Інстаграм — таксама з імпрэзы, якая адбылася 24 студзеня. Так што грамадскі рух — рухаецца, жыве: як у рэальнай прасторы, так і ў віртуальнай.

На пачатку сустрэчы Павел Сідарук анансаваў: будучы ў святочнай праграме песні, танцы, гульні не толькі беларусаў, але й прадстаўнікоў іншых славянскіх народаў. Пажадаў гасцям добрага настрою, прыемных уражанняў ды падзякаваў усім, хто прыйшоў на сустрэчу. А сабраліся на яе прадстаўнікі большасці нацыянальна-культурных цэнтраў КБР.

Пачалася імпрэза з уручэння падзячных лістоў выкладчыкам, якія дапамагалі ладзіць штогадовы конкурс “Мы горскай песні два крылы...” — ён праходзіў і летась. А ў ходзе вечарыны вядучыя і сябры грамадскай арганізацыі “Птицы счастья” звярнулі ўвагу грамады на выстаўлены ў зале Фонду карціны й творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва — гэта выстава прац майстрых рэспублікі. Вялікае ўражанне, напрыклад, выклікаюць лялькі ў нацыянальных касцюмах, зробленыя нальчанкай Верай Місакавай, карціны былой масквічкі Марыі Загорскай.

Далей у праграме гучалі песні, вершы. Выступалі прадстаўнікі розных дыяспар,

віншавалі сяброў з Навагодне-Каляднымі святамі. А напрыканцы сустрэчы пачаліся гульні й танцы, у якіх сябе годна паказаў гурт “Каларыт” — ён дзейнічае пры Кабардзіна-Балкарскім грамадскім руху “За яднанне — «Сябры»”.

У перапісцы з Паўлам Сідаруком ён выказаў шкадаванне, што і тыраж, і перыядычнасць выхаду газеты “Голас Радзімы” зніжаецца: сёлета выйдзе не 24, а толькі 12 нумароў газеты. Да таго ж кіраўнік суполкі “За яднанне — «Сябры»” прыводзіць аргументы за тое, каб не знікала з інфаполя менавіта папяроявая газета. Бо суполкам яе можна выкарыстоўваць у працы, наладжванні стэндаў і выстаў, дарыць як сувенір тым, хто працяглае інтарэс да Беларусі, зберагаць цікавыя публікацыі многія гады. У беларускіх суполках замежжа працуюць пераважна тыя, хто засвоіў культуру чытання газет — не кароткіх твітаў у сацсетках. У традыцыйных выданнях

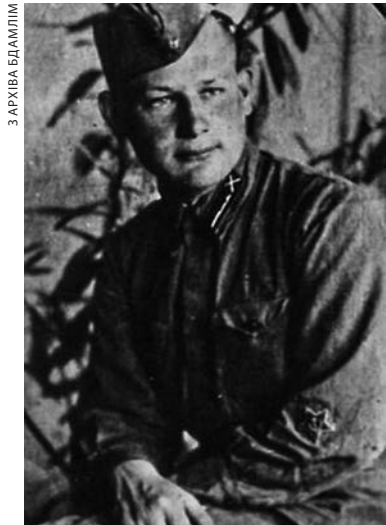
Павел Сідарук і вядучыя вечарыны

ёсць “чытацкія нішы”, дзе яны запатрабаваныя, лічыць Павел Сідарук. А іх сеткавыя, электронныя варыянты поспытам не карыстаюцца. Як прыклад прыводзіць газету “Кабардыно-Балкарская правда”: у яе разавы друкаваны тыраж — каля трох тысяч экзэмпляраў, а электронную падпіску аформілі не больш за 50 чытачоў.

Іван Іванаў

Далёкі бераг Івана Мележа

У прыморскім сяле Пятрушына, што ў Няклінаўскім раёне Растоўскай вобласці, адкрыўся літаратурна-этнаграфічны пакой, прысвечаны беларускаму класіку

Іван Мележ у ваенную пару

12 лютага ў сяле, што на ўзбярэжжы Азоўскага мора, была ўрачыстасць. У Пятрушынскай сельскай бібліятэцы адкрыўся літаратурна-этнаграфічны пакой у гонар Івана Мележа, ён вядомы найперш як аўтар трылогіі “Палеская хроніка”, якую называюць: Палеская Біблія. (Трылогія ўключае раманы “Людзі на балоце” (1960), “Подых навалыніцы” (1965) — за іх у 1972 годзе Івану Мележу была прысуджана Ленінская прэмія. У 1976-м выйшаў раман “Завеі, снежань”, і ў тым жа годзе пісьменнік памёр. У архіве яго засталіся накіды, занатоўкі да раманаў “За асакою бераг” і “Праўда вясны”. — Рэд.)

Літаратурна-этнаграфічны пакой — даніна павагі нястомнаму творцу, вынік намаганняў многіх людзей, адна з добрых спраў арганізатараў міжнароднага праекта “Берега дружбы”. Атмасфера таго рабочага кабінета, у якім працаваў Іван Мележ, узноўлена ў бібліятэцы: ёсць стылізаваны стол, лямпа, друкаваная машынка, прадметы побыту, адзення. Да таго ж у бібліятэцы створаны й музейныя зоны, прысвечаныя эпосе, у якой жыў пісьменнік. Там прадстаўлены копіі рукапісаў, фотаматэрыялы пра жыццё й творчасць Івана Мележа, ягоныя кнігі. Электронныя варыянты экспанатаў падрыхтавалі, накіравалі ў Растоўскую вобласць супрацоўнікі Хойніцкага раённага краязнаўчага музея і Дома-музея Івана Мележа ў аграгарадку Глінішча (Хойніцкі раён).

У часе адкрыцця літаратурна-этнаграфічнага пакоя ў гонар Івана Мележа быў наладжаны тэлемот з Беларуссю. У анлайн-сустрэчы ўдзельнічалі пісьменнікі Гомельскага аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі (яны былі ў абласной Універсальнай бібліятэцы імя У.І.Леніна), Бранскай абласной арганізацыі Саюза пісьменнікаў Расіі ды старшыня Саюза пісьменнікаў Украіны Анатолій Міроненка: шматгадовая супраца яднае творцаў трох краін у плыні праекта “Берега дружбы”. У анлайн-размове паўдзельнічалі супрацоўнікі бібліятэч, прадстаўнікі грамадскасці ды органаў улады з Растоўскай і Бранскай абласцей Расіі, Гомельскай вобласці Беларусі.

Віншаванні з нагоды адкрыцця літаратурна-этнаграфічнага пакоя накіраваў Дзяніс Цімохін з Растова-на-Доне, кіраўнік тамтэйшага аддзялення Пасольства Беларусі ў Расіі.

Старшыня Гомельскага абласнога аддзялення Саюз пісьменнікаў Беларусі Уладзімір Гаўрыловіч адзначыў, што падзея ўмацовае сяброўства беларусаў і расіян: “Праект з’явіўся невыпадкова. Цягам дзясятка гадоў наша пісьменніцкая арганізацыя плённа супрацоўнічае з літаратарамі Няклінаўскага раёна Растоўскай вобласці. Як вынік — у 2017-м Пятрушынскай сельскай бібліятэцы прысвоена імя Івана Мележа, які родам з Гомельшчыны”. Уладзімір Гаўрыловіч нагадаў важны эпізод з біяграфіі Івана Мележа, звязаны з Растовам-на-Доне: менавіта пад тым горадам пісьменнік у вайну атрымаў другое, вельмі цяжкае раненне. І галоўны лекар шпіталю, ваенны хірург Антонаў дапамог пры аперацыі зберагчы параненую руку маладому аўтару: іншыя лекарскія настойвалі на ампутацыі.

(У тэксце “Дзесяць знакавых мясцін Івана Мележа” пісьменніца Людміла Рублеўская звяртаецца да тых падзей: “20 чэрвеня 1942 года пад Растовам будучаму класіку асколак авіябомбы раздрабіў правае плячо. 3 ліпеня, ужо ў шпіталі ў Есентуках, Мележ запіша: “Я ранены. Ранены цяжка, у плячо. Далёка ад фронту. Тады, калі, здавалася, быў зусім у бяспецы. Я ледзь не загінуў. У апошні момант я павярнуўся, і гэта мяне выратавала”. 5 ліпеня занатоўвае падрабязнасці: “У Растове мне зрабілі аперацыю. Рабіў яе галоўны ўрач шпіталю Антонаў. Спачатку мне збіраліся ампутаваць руку, і я згадзіўся. У мяне было зусім разбіта плячо, і баяліся гантрэны. Але Антонаў забараніў рабіць ампутацыю. Ён сказаў, што рука спатрэбіцца, малады хлопец. Ён сам наглядзеў за мной і сам зрабіў аперацыю”. Рука трымалася на сухажыллях, з дапамогай марлевай павязкі. Ды яшчэ кантузія з наступным зніжэннем слыху і зроку...)

У шпіталі ў Растове Мележу трапіўся ў рукі нумар часопіса “Новый мир”, з заключнай часткай “Ціхага Дона”. Гэты раман будзе ездзіць з ім у валізцы вельмі доўга. Раненне пад Растовам змяніла ўсё жыццё... Менавіта ў шпіталю Мележ пачаў пісаць апавяданні — левай рукой. “24 жніўня. ... пішу. Апавяданне! Проста гару ад хвалявання. Нават руку тузае боль. Але я спыняюся толькі на хвіліну. І далей. Здаецца, будзе штосьці вельмі добрае! Ва ўсякім разе я гару, як у полімі. Як у ліхаманцы, галава, сэрца, увесь! Што ж выйдзе з гэтага?”

І яшчэ адзін пазнейшы запіс: “І так, хвала Богу, што жыву. Мае равеснікі ў зямлі даўно. Тыя, з кім я першыя дні вайны сустрэў... Мог і я даўно ў зямлі быць. Станіна мяне выратавала. Не захіснуўся б за яе — усё, не было б такога пісьменніка — Івана Мележа. Ды

і доктару дзякуй, што руку правую не адняў. Колькі рука тая пяром павадзіла, колькі напісала! А ў дактароў ва ўсіх перакананне было — адняць руку трэба. І толькі адзін доктар не згадзіўся з усімі, не даў адняць руку. І ён перамог. Другі раз я і пра літаратараў так думаю: трэба камусьці не згаджацца з усімі, ісці насуперак. І здараецца, той якраз і перамагае, хто ідзе не так, як усе...”

З нататак вынікае: на Растоўскай зямлі пачаў прабівацца ў свет — апавяданнямі — пісьменніцкі талент Івана Мележа. Да таго ж і ягоная смелая пазіцыя “трэба камусьці не згаджацца з усімі, ісці насуперак” — з часу цяжкага ранення пачала ўмацоўвацца, рабіцца жыццёвым крэда працавітага палешука. Па сутнасці, праз раненне, пакуты, страты сяброў, праз асэнсаванне хісткасці жыцця ды ягонай каштоўнасці абуджаўся магутны талент, распраўляўся ў штотдзённай працы са словам нязломны дух творцы. І ў той жа час ёсць у дзённых Івана Мележа такія запісы: “Мяне як пісьменніка больш за ўсё сфарміравала іменна гэтае жыццё: Глінішча, Алексічы, Хойнікі, — вясковае, калгаснае жыццё, камсамольскае жыццё, школьнае жыццё”. Фарміравала Палессе, абудзіла да пісьменніцкай працы — вайна. — Рэд.)

Уладзімір Гаўрылавіч канстатаваў, што цікавасць да творчасці класіка ў расійскім рэгіёне расце. У бібліятэцы, якая носіць імя Івана Мележа, праводзяцца

Бібліятэка у Пятрушыне звязана сяброўскім тэлемотам з Беларуссю ды Украінай

канферэнцыі, творчыя сустрэчы, у тым ліку з гомельскімі аўтарамі. Вось таму й было прынятае рашэнне працягнуць папулярнасцю творчасці беларускага пісьменніка ды адкрыць да яго 100-годдзя літаратурна-этнаграфічны пакой.

У часе анлайн-зносін партнёры разважалі, як далей пашыраць кантакты ў галіне культуры, літаратуры. Згадваліся важныя супольныя праекты-фестывалі “Славянские литературные дожинки”, “Берега дружбы”, “На зямлі Кірылы Тураўскага”. Гаварылі й пра тое, як важна захаваць гістарычную памяць, праўду пра падзеі Вялікай Айчыннай вайны. Як адзначалі ўдзельнікі тэлемота, нашы народы, жывучы раней у велізарнай краіне, разам пера-

маглі фашызм, а сёння, на жаль, вымушаны разам абараняць агульную Перамогу. Прыкладаць намаганні, каб не дапусціць захадаў “нашых заходніх партнёраў” перапісаць векапомныя падзеі паводле сваіх шаблонаў.

моладёжы” гэтай жа арганізацыі ўшанаваны Сяргей Абрамаў — начальнік упраўлення па справах моладзі аддзела культуры адміністрацыі Няклінаўскага раёна.

Сакратар мясцовай Нацыянальна-культурнай аўтаноміі

Урачыстае разразанне чырвонай стужкі

У часе імпрэзы літаратурнай прэміяй імя Кірылы Тураўскага, медалём у гонар беларускага ды агульнаславянскага асветніка ўшанаваны Няклінаўскі раён, Новабессяргенеўскае сельскае паселішча ды міжпасял-

“Беларусы Неклиновского раёна” Ірына Север у часе ўрачыстай імпрэзы ў Пятрушынскай сельскай бібліятэцы выказала вялікую ўдзячнасць Рэспубліканскаму цэнтру нацыянальных культур (РЦНК, Мінск), яго дырэктары Вользе Антоненцы — за атрыманыя з Беларусі нацыянальныя касцюмы. Спадарыня Ірына падзякавала таксама кіраўніцы Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман” Людміле Дзёмінай (Тальяці) ды народнаму вакальнаму ансамблю песні “Купалінка” (ім таксама Людміла кіруе) за сяброўскую падтрымку.

Напрыканцы імпрэзы гомельскія паэты Наталля Шамяткова, Міхаіл Болсун, Лідзія Долбікава, перакладчыкі Вольга Раўчэнка, Ірына і Леанід Север з Няклінаўскага раёна, бранскія паэты Уладзімір Сарочкін, Людміла Ашэка, Віктар Валодзін ды іншыя расказвалі пра свае творчыя планы. Выказвалі надзею на чарговыя сустрэчы ў плыні сумесных літаратурных праектаў.

Леанід Север, старшыня праўлення суполкі “Белорусы Неклиновского района”, сябар Вышэйшага творчага савета Саюза пісьменнікаў Расіі, сябар Саюза пісьменнікаў Беларусі, сакратар Міжнароднага Саюза пісьменнікаў і майстроў мастацтваў па Паўднёвай федэральнай акрузе Расіі

Ад рэдакцыі. Прадаўжаецца прыём заявак на ўдзел у VI Міжнародным маладзёжным фестывалі-конкурсе паэзіі ды паэтычных перакладаў “Берега дружбы”: да 15 сакавіка. Мы плануем расказаць пра Леаніда Севера, ягоныя дачыненні з Беларуссю (у Гомелі жыў, заканчваў школу, працаваў на Гомельскім радыёзаводзе), справы заснаванай ім суполкі “Белорусы Неклиновского района”, творчыя праекты, якія спрыяюць міжнароднай супрацы літаратараў.

Андрэй Ганчароў

Гэтыя тэхналогіі ў медыцыне параўнальна новыя, набылі папулярнасць у Беларусі ў 2000-х гадах. Спачатку былі фундаментальныя даследаванні, адладжваліся і тэхналогіі атрымання біямедыцынскага клетачнага прадукта. Пазней пачаліся і адпаведныя клінічныя выпрабаванні. А нядаўна ў нас пачалі лячыць з дапамогай клетак розныя захворванні. Прычым лідар у гэтай справе ў сістэме Нацыянальнай акадэміі навук — Інстытут біяфізікі і клетачнай інжынерыі. Там даследуюць біямедыцынскія клетачныя прадукты, вырабляюць іх, выпрабавуюць, зберагаюць пры нізкіх тэмпературах і выкарыстоўваюць. Інавацыйныя метады клетачнай тэрапіі прымяняюцца цяпер у амбулаторных умовах: з 2014 года ў Інстытуце функцыянуе аддзяленне клетачнай тэрапіі.

Больш падрабязна пра тое расказвае дырэктар Інстытута Андрэй Ганчароў.

— Андрэй Яўгенавіч, як лічыце: чаму пацыенты з-за мяжы едуць лячыцца менавіта да вас?

— У нас у параўнанні з медклінікамі ў іншых краінах вельмі нізкія кошты на паслугі з выкарыстаннем клетачных тэхналогій. Напрыклад, лячэнне ствалавымі клеткамі каштуе ўсяго каля 6,5 тысяч беларускіх рублёў (каля 2,5 тысяч долараў) для замежнікаў і каля 4 тысяч — для беларусаў. Але якасць лячэння такая ж: дэндрытныя і ствалавыя клеткі мы рыхтуем па агульных міжнародных стандартах. У 2019-м лячэнне ў нас атрымалі больш за 100 пацыентаў, летась — 76, з іх замежнікаў — каля 10.

— Стварэнне біямедыцынскага клетачнага прадукта, як я разумею, працаёмкі працэс. Маніпуляцыі з клеткамі праводзяцца ўручную. Ці ёсць у вас для таго спецыялісты і ўмовы?

— Атрыманне біямедыцынскага клетачнага прадукта мы давяраем толькі высокакваліфікаваным спецыялістам, многія з іх гэтаму нямала вучыліся. Такіх спецыялістаў па Беларусі каля 30. І толькі ў Інстытуце біяфізікі і клетачнай інжынерыі іх больш за 10. Прычым нашым спецыялістам належыць аўтарства вялікай колькасці інструкцый па тым, як прымяняць розныя метады лячэння клеткамі ў Беларусі. Нам за гонар, што з 8 біямедыцынскіх клетачных прадуктаў, зарэгістраваных у нашай краіне, 4 створаны нашымі супрацоўнікамі. Маніпуляцыі з клеткамі праводзяцца ў

спецыяльных умовах: цалкам ізаляваныя пакоі, з асаблівымі сістэмамі вентыляцыі, асептычнымі ўмовамі, адпаведным абсталяваннем.

— Якія даследаванні праводзіліся раней ды праводзяцца цяпер у Інстытуце? На лячэнне якіх захворванняў яны скіраваныя?

— З самага пачатку да 2018 года даследаванні нашы былі скіраваны на лячэнне цяжкіх захворванняў і толькі ў стацыянарах. Апошнім часам распрацоўваем пераважна метады, якія можам укараніць у сваім амбулаторным аддзяленні. Так зручней: бо не траціш часу на тое, каб з кімсьці дамаўляцца. Ды і гарантыя таго, што нашы навуковыя распрацоўкі будуць абавязкова

лечым пацыентаў з захворваннямі суставаў, рагавіцы вачэй, перыядантыту зубоў.

Для лячэння анказахворванняў, якія мы праводзім ужо доўгі час, выкарыстоўваюцца дэндрытныя клеткі, здольныя стымуляваць імунітэт супраць пэўнага антыгена.

— Дзе праводзяцца клінічныя выпрабаванні?

— Хоць наш Інстытут знаходзіцца ў сістэме НАН, але ж мы актыўна супрацоўнічаем з установамі Міністэрства аховы здароўя. Сумесна праводзім 6 клінічных выпрабаванняў біямедыцынскіх клетачных прадуктаў. Дарэчы, пад час іх пацыенты могуць бясплатна паспрабаваць уздзеянне клетачных тэхналогій на арганізм. Але

жыць працягласць іх жыцця. Прымаем пацыентаў ужо з вынікамі меддаследаванняў. Большасць замежнікаў прысылаюць свае дадзеныя па электроннай пошце або агучваюць іх па аўдыёсувязі. Затым ім трэба прыехаць да нас, каб атрымаць кансультацыю. Нашы спецыялісты робяць заключэнне аб мэтазгоднасці лячэння, глядзяць, ці могуць чалавеку дапамагчы. І толькі пасля таго запрашаюць яго на лячэнне.

— Атрымліваецца, што часта да вас звяртаюцца, калі хвароба ўжо запушчана? Чаму так?

— Што да беларусаў, то яны кепска інфармаваныя аб тым, што ў нашай краіне

выкарыстоўваецца на нашай базе, ніколі й нідзе не забаранялася. Гэта была такая хваля забаронаў у замежных краінах на конт эмбрыянальных ствалавых клетак, атрыманых з эмбрыёна. Гэта ж і зразумела. Такія клеткі сапраўды прадстаўляюць сабой вялікую небяспеку. Яны не выкарыстоўваюцца ў медыцыне. А вось мезенхімальныя ствалавыя клеткі поўнацэнныя. Лячэнне заснаванае на трансплантацыі біямедыцынскага клетачнага прадукта. Апошні атрымліваюць з уласных ствалавых клетак чалавека. Яны здабываюцца з коснага мозгу, тлушчавай тканкі ды няхальнага высцілення пацыента.

— Як вы ставіцеся да выкарыстання ствалавых клетак у касметалогіі?

— Мы не выкарыстоўваем ствалавыя клеткі ў касметалогіі. Я асабіста скептычна стаўлюся да магчымасці станаўчых вынікаў такога лячэння. Для таго ж няма і навуковых падстаў. Гэта хутчэй пагона за хуткім заробкам і нішто іншае. У той жа час у касметалогіі можна з поспехам выкарыстоўваць фібрабласты, і мы плануем хутка пачаць такое лячэнне. Усе нашы метады лячэння апрабаваныя на базе

У лабараторыі імуналогіі ды клетачнай біяфізікі

ўкаранення, павышаецца.

Да ўсяго апошнім часам пераклучыліся мы на лячэнне захворванняў, звязаных з залішняй імуннай рэакцыяй арганізма. Ствалавыя клеткі здольныя падаўляць залішні імунітэт. Іх мы выкарыстоўваем у лячэнні аўтаімунных захворванняў, такіх, як, напрыклад, сістэмная чырвоная ваўчанка. Клінічныя выпрабаванні гэтага метада лячэння нядаўна прайшлі на базе Мінскага ННЦ хірургіі, транспланталогіі ды гематалогіі. Міністэрства аховы здароўя зацвердзіла інструкцыю па яго прымяненні. На падставе справаздачы аб клінічных даследаваннях яно бярэ на сябе адказнасць сцвярджаць, што метады лячэння клеткамі сістэмнай чырвонай ваўчанкі эфектыўны і бяспечны. Хутка мы прыступім да клінічных выпрабаванняў метадаў лячэння бясплоддзя, нетрымання мачы пасля простэктаніі, міжтканкавых пнеўманій. Нядаўна ўкаранілі метады лячэння рака падстраўнікавай залозы, мачавога пухіра, хранічных перыядантытаў. Мы

потым, калі пажадаюць, трэба будзе ўжо атрымліваць лячэнне клеткамі на платнай аснове, і менавіта ў нашым Інстытуце. Бо платныя паслугі з выкарыстаннем клетачных тэхналогій нідзе ў Беларусі не аказваюцца — хіба што ў нас.

— Але ж вы, чула, берацеся лячыць не ўсіх пацыентаў, у адрозненне ад некаторых замежных клінік. Чаму так?

— Часцей да нас звяртаюцца па дапамогу, калі ўсе іншыя метады лячэння перапрабаваныя, а стан здароўя не паляпшаецца. Мы не бяромся лячыць пацыентаў з запушчанымі захворваннямі, бо наўрад ці зможам ім дапамагчы. На наш погляд, лячэнне павінна быць накіраванае ў першую чаргу на папярэджанне рэцыдываў захворванняў. Таму вымушаны адмаўляць, мабыць, палове пацыентаў, якія да нас звяртаюцца. Але гэта не значыць, што мы не бяромся за цяжкія захворванні! Каля 65 працэнтаў нашых пацыентаў — гэта хворыя на рак на рознай стадыі. І ў многіх выпадках нам удаецца падоў-

аказваюцца паслугі з выкарыстаннем клетачных тэхналогій. Ды і лячэнне клеткамі пакуль многія ўспрымаюць насцярожана. Замежнікі ўжо чулі, што такія метады, у сукупнасці з традыцыйнымі, даюць станоўчы вынік. Таму мэтанакіравана шукаюць тых, хто аказвае гэтыя паслугі на спецыяльных міжнародных рэсурсах. Там знаходзяць і нас. Мы зарэгістраваныя на розных парталах, дзе размяшчаецца інфармацыя пра клінічныя даследаванні, а мэтанакіравана рэкламай мы не займаемся.

— Ці праўда, што часам лячэнне клеткамі не тое, што не дапамагае, але ж аказваецца шкодным, а таму недзе і забаранялася?

— Лячэнне мезенхімальнымі ствалавымі клеткамі, якое

клінік. Інструкцыі па іх прымяненні зацверджаны Міністэрствам аховы здароўя.

— На сённяшні дзень ваш Інстытут адзіны ў Беларусі аказвае паслугі з выкарыстаннем клетачных тэхналогій. Ці не супраць вы канкурэнтаў?

— Я лічу, што клетачныя тэхналогіі ў нашай краіне трэба пашыраць. Набыць патрэбнае абсталяванне можна. Больш складана падрыхтаваць спецыялістаў высокага ўзроўню, якія маглі б працаваць з клетачным матэрыялам. Непасрэдна ва ўстановах вышэйшай адукацыі Беларусі такіх спецыялістаў пакуль не рыхтуюць. А мы не супраць падзяліцца сваім досведам з іншымі.

Ганна Лагун
Фота з архіва
Андрэя Ганчарова

Дзякуй вялікі, Наталля Пятроўна!

Каб жыла й развівалася мова, не трэба гучных слоў — патрэбныя дабрыня, чуласць, душэўнасць

З чаго пачынаецца беларуская мова? У нашым часе, добрых умовах найперш — з добрых настаўнікаў. Пра такую шчаслівую настаўніцу ды яе ўдзячнага вучня й хочацца расказаць.

Працуе ў 35-й мінскай гімназіі “настаўніца ад Бога”: Наталля Пятроўна Лойка. Пра тое, што ўлюбіла яна хлопчыка Юру ў беларускую мову, казала неяк яго маці. Пэўна, сама “ў мове” ад нараджэння? Але ж не! Бацька яе, Пётр Адамавіч, родавыя карані меў з-пад Зэльвы, Дзераўной — з Гродзеншчыны, быў аўтаслеса-рам і майстарам залатыя рукі. Мама, Клаўдзія Аляксандраўна — з Гомельшчыны, з Добруша, кухаркай працавала. Жывучы ў Дзяржынскім — рабо-

казала: “Наташа, я вельмі хачу, каб ты стала настаўніцай і прадоўжыла маю справу”. Так і сталася. Цяпер яе ўжо няма, і я эстафету мовы нясу. А з нашага класа ніхто ў філалагі больш не пайшоў”.

Добрыя настаўнікі роднай мовы — рэдкі, эксклюзіўны прадукт па сённяшнім часе... Наталля Пятроўна, закончыўшы філфак БДУ ў 1999-м, стала выкладчыцай беларускай мовы й літаратуры. Гады паўтары, пакуль сын падрастаў, была ў ягоным дзіцячым садку выхавальніцай. Потым прыйшла ў 35-ю гімназію, што на вуліцы Кіжаватава, працуе там амаль 20 гадоў. Сыны Мікіта й Арцём добра ведаюць мову, да таго ж і французскую — паглыблена

У гімназічным музеі “Спадчына”

класы, вяду іх. А пра клас і Юру мяне папярэдзілі: ён сябе ўжо добра зарэкамендаваў раней”. Знаёмства з “папаўненнем” яна звычайна пачынае з размовы “пра нашы карані”, гаварыць пачынае па-беларуску. “А яны прыходзяць — і ніхто не размаўляе на мове. Практычна не ведаюць яе. Некаторыя, бывала, пачыналі крычаць: “Наталля Петровна, разгаварывайце с нами по-русски! С нами всегда говорили на русском языке! Мы ничего не понимаем! У нас белорусский был — на русском языке!”. А так на самой справе ж і ёсць! І што мне рабіць з вамі, дзеткі! На што абAPERціся? Што прадаўжаць? За якую нітачку пацягнуць, каб клубочак генетычнай моўнай памяці раскруціцца? З такім настроям і 5-Г з Юрам чакала”.

Дзеці прыйшлі, “паселі, вушкі натапырылі” ды ўважліва слухалі, лавілі кожнае слова. “І тут Юрый мой праявіўся. Пачаў падымаць ручку, адказваць на пытанні. Дапаўняць мой тэкст сваімі прыкладамі. Са мной гутарку пачаў весці, у дыялог уступаць. І я ім зацікавілася. А калі ўрок заканчваўся, то вялікай нечаканасцю для мяне было, што ён расплакаўся. Рэальна слёзы былі на вачах! Падышоў,

развёў ручкі ды з горыччу так, усхвалявана: “Ну чаму на ўрок мовы ўсяго сорок пять минут?”. На ўсё жыццё тое імгненне запамінала. Мяне тыя словы вельмі ўзрушылі, сцешыла: “Юрачка, ну што ж паробіш... Але ж мы цяпер часта будзем бачыцца!” На адным дыханні ўсё прайшло. У яго такія шчырыя эмоцыі былі!”

Вось так чулівы, адкрыты, моцна паглыблены ўжо на той час у матэматыку ды інфармацыйныя тэхналогіі піяцкі класнік Юра Бязручка ўлюбіўся ў родную мову — аднойчы і, відаць, назаўсёды. “Кожны ўрок бег на заняткі. Стукаўся ў дзверы, у кабінет мовы й літаратуры, пяць разоў на тыдзень: “Можна ўвайсці ў клас?” Дачакаўся не мог, пакуль праветрыцца памяшканне. Каб увайсці, павітацца, распытаць пра мае справы. І па сёння што б ні было і як — Юра кажа: “Дзякуй вялікі за ўрок, Наталля Пятроўна!” Падзея для мяне, і для яго самога дзіўна было, што так пасябруе з беларускаю моваю. Кранае мяне яго стараннае, бездакорнае выкананне хатніх заданняў. Падрыхтоўка па літаратуры, мове — заўсёды на дзясятку! І такі кругогляд! Задае шмат пытанняў, часта неардынарных. То наколькі ж павінен быць пад-

рыхтаваным настаўнік, каб на роўных з ім зносіцца. Што-раз урок у нас — жывы, нібы кардыяграма: ўверх — уніз. Юра можа любую тэму цікава прадставіць. І сам пры тым захапляецца, іншых за сабою вядзе”.

А ў гімназіі створаны ўсе ўмовы, каб таленты юныя паўней раскрываліся. Да Дня роднай мовы, скажам, ладзіцца штотараз “Філалагічны тыдзень”. Дзейнічае літаратурны клуб “Спадчына”, прычым далёка за межы гімназіі выходзяць ягоныя творчыя праекты. Гімназісты ўдзельнічаюць у шэрагу конкурсаў, алімпіяд, нават у міжнародных вучнёўскіх навукова-практычных канферэнцыях. Сёлета і Юра Бязручка, выхаванец Наталлі Пятроўны, упершыню й паспяхова паўдзельнічаў у гарадской інтэрнэт-алімпіядзе па беларускай мове: атрымаў дыплом 1-й ступені. Цудоўна піша сачыненні (выбірае маральна-этычныя тэмы), удзельнічае ў дабрачынных акцыях (дапамога дзецям-сіротам). А нядаўна склаў жаласлівую казку пра бедную птушачку, што ледзь не загінула ўзімку, са шчаслівым канцом — дзеці плакалі. Неяк настаўніца запытала: чаму ёсць у яго такая цяга да мовы, літаратуры, паважлівае да іх стаўленне? І Юра прызнаўся, што гэта настаўніца яго ўсім зацікавіла. Да таго ж яму вельмі прыемна, што не абмяжоўваецца Наталля Пятроўна падручнікамі, здольная цікава выкласці матэрыял ды расказаць і па-за праграмай шмат чаго цікавага.

І гэта сапраўды так! Зрэшты, пра дзейнасць школьнага музея “Спадчына” ды аднайменнага Літаратурнага клуба (імя кіруе Наталля Лойка), пра яе плённыя стасункі з калегамі з Вільнюскай беларускай гімназіі імя Францыска Скарыны — раскажам іншым разам.

Іван Ждановіч

Наталля Пятроўна з Юрам — сябры

чы, Заводскі раён Мінска — дачка ў спадчыну ад бацькоў беларускую мову не пераняла. З аўтамабілем цяпер абыходзіцца ўмее, і выдатна гатуе, а любоў да мовы прывіла ёй Валанціна Нарбутаўна — у 62-й школе: “З пятага класа ў нас была настаўніцай. І з таго часу я імкнулася стаць “як Валанціна Апанасаўна”. Бо яна, як кажуць, проста “запальвала” на ўроках. Мы былі ад яе ў захапленні! У мяне з ёй амаль роднасныя стасункі склаліся. У 9-м, памятаю,

вывучалі ў 74-й гімназіі: “Настаўніцы былі вельмі добрыя: Галіна Антонаўна Шабан, Мая Францаўна Ляўковіч... Старэйшыя цяпер на 6-м курсе медуніверсітэта, малодшыя — у Музычным каледжы імя Глінкі. Цудоўна грае на гітары: на міжнародным, як кажуць, узроўні”.

На такім жыццёвым “фонне” й пашчасціла Наталлі Пятроўне сустрэць свайго ўдзячнага вучня: Юра Бязручка прыйшоў да яе ў 2019-м. “Бяру ў верасні новыя пятыя

СЯБРОЎСКІ ФАРМАТ

Анлайн-сустрэча з паэтам

Цікавую імпрэзу зладзілі актывісты нарвскай суполкі “Сябры” ў Дзень роднай мовы — з удзелам паэта Канстанціна Цыбульскага

Хоць каранцінныя абмежаванні ўносяць карэктывы ў дзейнасць беларускіх суполак замежжа, ды актывісты таварыства “Сябры” здолелі адзначыць Дзень роднай мовы разам з сябрамі. Напярэдадні мы разаслалі ўсім запрашэнне на творчую сустрэчу з Канстанцінам Цыбульскім. Імпрэзу зладзілі на платформе Zoom апоўдні 21 лютага.

Канстанцін Цыбульскі — наш сябар. Песні на яго вершы вядомыя, ёсць у рэпертуары гуртоў “Песняры”, “Сябры”, “Бяседа”, “Пліса”, спевакоў. Помніцца, душэўна гучала песня “Зорачка” ў Нарве 6 ліпеня 2019-га, калі ў гасцях у нас быў ансамбль “Пліса”. І мы, захопленыя творам, зладзілі кантакт з аўтарам верша. Ён прыязна ўспрыняў прапанову аб супрацы, восенню ў Мінску мы сустрэліся. У маі 2020-га планавалі сустрэцца і ў Нарве, ды перашкодзіў кавід. Сёлета, спадзяемся, зладзім яго творчую вечарыну на сцэне ДК “Ругодив”.

У Zoom-імпрэзе паўдзельнічалі актывісты суполкі “Сябры”, падключылася больш за 30 гасцей з эстонскіх беларускіх таварыстваў (Йыхві, Тарту, Пярну), беларусы з латвійскіх Даўгаўпілса й Рыгі, расійскіх Масквы й Сургута, украінскага Чарнігава, іспанскага Мадрыда, іарданскага Амана. Вось яна, творчасць без межаў! Канстанцін Цыбульскі расказаў пра сваё жыццё ў паэзіі, чытаў вершы, песні спяваў ды адказаў на пытанні. Вітаў імпрэзу і Аляксей Зубко, першы сакратар Амбулскага Беларускага ў

Эстоніі. Прыемным сюрпрызам для спадара Канстанціна стала тое, што адзін з ягоных вершаў перакладзены на эстонскую

мову — тое зрабіла ліцэістка Дарына Дмітрыева, таксама ўдзельніца Zoom-імпрэзы.

Пашырэнне ў свеце роднай культуры, у тым ліку й праз такія сустрэчы, — адзін з важных кірункаў дзейнасці суполкі “Сябры”. Мы лічым, што важна беларусам, дзе б ні жылі, заставацца патрыётамі Бацькаўшчыны. Пра тое, дарэчы, нагадвае і Канстанцін Цыбульскі ў вядомым “Сказе пра ката” <https://www.facebook.com/syabrynarva/posts/2568625666785682> “У заморскіх рэстаранах/ Шыкуе блазната.../ А я любіць Айчыну/ Вучуся у ката”.

Віктар Байкачоў, г. Нарва

2021: Год народнага адзінства

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале vziasda.by

Падпісання на газету “Голас Радзімы” можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі

© “Голас Радзімы”, 2021

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом
“Звязда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Пакой 907.
E-mail: glas_radizmy@tut.by
Тэлефон: + 375-17-3111726

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом “Звязда”
Дырэктар – галоўны рэдактар
Алесь Мікалаевіч КАРЛЮКЕВІЧ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 26.02.2021 г.
Наклад 167.
Заказ –
Выходзіць 1 раз у месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства “БудМедыяПрэкс”.
ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61.
220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукапісы прымаюцца толькі ў
электронным выглядзе, не вяртаюцца
й не рэцэнзуюцца. Пазіцыі рэдакцыі
ды аўтараў, матэрыялы якіх
друкуюцца на старонках “Голасу
Радзімы”, могуць не супадаць.